

GÓP PHẦN TÌM HIỂU TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ “DÂN TA PHẢI BIẾT SỬ TA”

*Ths. GVCC. Hoàng Đức Dĩnh
Trưởng Khoa Xây dựng Đảng*

Trong Di sản Hồ Chí Minh mà Bác để lại cho Đảng, cho cách mạng Việt Nam có bài diễn ca “**Lịch sử nước ta**” dài 209 câu viết bằng thơ lục bát kèm theo là bản chú thích “Những năm tháng quan trọng”.

“**Lịch sử nước ta**” là bức tranh sống động mà Bác đã dựng lại một quá khứ hào hùng về lịch sử dựng nước, giữ nước của dân tộc từ năm 2879 trước công nguyên đến năm 1942 - năm Bác viết tác phẩm này, khi Người đang hoạt động cách mạng tại căn cứ địa Cao Bằng, phản ánh trung thành mấy ngàn năm anh hùng và văn hiến đầy vinh quang và thử thách của dân tộc Việt Nam từ thuở “*Hồng Bàng là tổ nước ta - Nước ta lúc ấy gọi là Văn Lang*” đến khi “*Chúng ta có hội Việt Minh - Đủ tài lãnh đạo chúng mình đấu tranh*”.

Kế tiếp truyền thống đó trong thế kỷ XX, dân tộc ta đã làm nên nhiều kỳ tích vĩ đại, đánh thắng hai tên đế quốc hùng mạnh, đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên độc lập, tự do và chủ nghĩa xã hội. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, nhân dân ta với truyền thống yêu nước, anh hùng, bất khuất,

muu trí chống ngoại xâm đã tô thắm thêm những trang sử oanh liệt của dân tộc.

Trong những năm tháng đấu tranh gian khổ và vẻ vang ấy, Chủ tịch Hồ Chí Minh là người đã khơi nguồn cho dòng chảy lịch sử của dân tộc thấm sâu vào mỗi người dân, tạo thành sức mạnh đoàn kết toàn dân đạp bằng mọi khó khăn, trở ngại, thực hiện hai nhiệm vụ chiến lược: bảo vệ và xây dựng Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Người đã chỉ ra cho chúng ta thấy rằng: tinh thần yêu nước là truyền thống quý báu của nhân dân ta, chúng ta phải làm sao cho tinh thần yêu nước ấy của tất cả mọi người đều được phát huy trong sự nghiệp đấu tranh yêu nước và cách mạng của dân tộc. Để thực hiện được điều đó, trước hết mỗi người dân phải hiểu rõ lịch sử đấu tranh anh dũng và bất khuất của dân tộc như lời Người đã dạy: *Dân ta phải biết sử ta,*

Cho tường gốc tích nước nhà Việt Nam.

Hai câu thơ trên mở đầu cho “**Lịch sử nước ta**” và kết thúc thiên anh hùng ca này là một dự đoán thiên tài về tương lai của đất nước - ước nguyện cháy bỏng của tổ tiên “1945-Việt Nam độc lập”. Vào thời điểm

HỌC TẬP VÀ LÀM THEO TÁM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

đó tác phẩm “**Lịch sử nước ta**” được Bộ tuyên truyền của Việt Minh xuất bản, phát hành từ tháng 2 năm 1942 và dùng làm tài liệu tuyên truyền sâu rộng trong nhân dân. Ba năm sau lời tiên tri trên đã trở thành hiện thực, dưới sự lãnh đạo thiên tài của Đảng Cộng sản Việt Nam đứng đầu là Hồ Chủ tịch dân tộc ta tiến hành thắng lợi cuộc Tổng khởi nghĩa cách mạng tháng Tám và ngày 2 tháng 9 năm 1945 tại Quảng trường Ba Đình lịch sử Người đã đọc Tuyên ngôn độc lập khai sinh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Tư tưởng chủ đạo của Bác Hồ trong “**Lịch sử nước ta**” là để giáo dục tinh thần yêu nước cho nhân dân; kế thừa và phát huy truyền thống đấu tranh kiên cường, bất khuất của dân tộc; cổ vũ toàn dân đoàn kết làm cách mạng giải phóng dân tộc thoát khỏi ách nô lệ, xiềng xích của đế quốc, thực dân giành độc lập, tự do, cơm áo, hòa bình và thông qua đây nhằm khắc sâu cho toàn dân hiểu, biết về lịch sử dựng nước, giữ nước của dân tộc.

Nội dung “**Lịch sử nước ta**” được trình bày trong diễn ca này chủ yếu là lịch sử đấu tranh chống áp bức, xâm lược của dân tộc. Bác không chỉ phản ánh đúng quá trình phát triển tất yếu của lịch sử nước nhà mà Người còn vận dụng sáng tạo những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác-Lênin về lịch sử để nêu lên một số vấn đề về phương pháp luận sử học khi tìm hiểu lịch sử nước ta. Ngày nay “**Lịch sử nước ta**” đang còn là một tài liệu có giá trị lớn để tham khảo đối với công tác nghiên cứu và giảng dạy lịch sử dân tộc và Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam ở các hệ thống nhà trường.

“**Lịch sử nước ta**” khẳng định chính quần chúng nhân dân là những người anh hùng làm nên lịch sử và đã đưa lịch sử dân tộc lên đài vinh quang bằng những chiến công oanh liệt lẫy lừng. Từ những anh hùng cứu nước còn tuổi vị thành niên như Phù Đổng Thiên vương “*Tuổi tuy chưa đến chín mươi - Ra tay cứu nước dẹp loài vô lương*” hay “*Quốc Toản là trẻ có tài - Mới mười sáu tuổi ra oai trận tiền - Mấy lần đánh thắng quân Nguyên - Được phong làm tướng cầm quyền binh nhưng - Thật là một đấng anh hùng*” đến những anh hùng liệt nữ như Hai Bà Trưng, Bà Triệu, Bùi Thị Xuân đã được Người nhắc đến với một tấm lòng trân trọng, cảm phục, đánh giá đúng vị trí, vai trò của người phụ nữ trong sự nghiệp dựng nước, giữ nước của dân tộc:

*Hai Bà Trưng có đại tài,
Phát cờ khởi nghĩa giết người tà gian,
Ra tay khôi phục giang san,
Tiếng thơm dài tạc đá vàng nước ta.
Tinh Thanh Hóa có một bà,
Tên là Triệu Ẩu tuổi vừa đôi mươi,
Tài năng dũng cảm hơn người,
Khởi binh cứu nước muôn đời lưu phương.
Tướng Tây Sơn có một bà,
Bùi là nguyên họ, tên là Thị Xuân,
Tay bà thống đốc ba quân,
Đánh hơn mấy trận, địch nhân liệt là.*

“**Lịch sử nước ta**” đã đánh giá đúng đắn công đức và sự nghiệp của các anh hùng nam nhi như Ngô Quyền, Lý Thường Kiệt, Lê Hoàn, Trần Hưng Đạo, Lê Lợi, Nguyễn Huệ cũng như nhiều bậc tiền bối khác trong lịch sử dựng nước và giữ nước:

*Ngô Quyền quê ở Đường Lâm,
Cứu dân ra khỏi cát lầm ngàn năm.
Lê Đại Hành nổi lên ngôi,
Đánh tan quân Tống, đuổi lui Xiêm Thành.*

HỌC TẬP VÀ LÀM THEO TÁM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

*Lý Thường Kiệt là hiền thần,
Đuổi quân nhà Tống, phá quân Xiêm
Thành.
Ông Trần Hưng Đạo cầm đầu,
Dùng mưu du kích đánh Tàu tan hoang.
Lê Lợi khởi nghĩa Lam Sơn,
Mặc dầu tướng ít binh đơn không nản,
Mấy phen sông Nhị núi Lam,
Thanh gươm yên ngựa Bắc, Nam ngang
tàng.
Nguyễn Huệ là kẻ phi thường,
Mấy lần đánh đuổi giặc Xiêm, giặc Tàu.*

Đến khi thực dân Pháp xâm lược nước ta vào năm 1858, trước sự hy sinh cao cả của chiến sỹ, đồng bào cả nước Bác đã khái quát:

*Nước ta nhiều kẻ tôi trung
Tám lòng tiết nghĩa rạng cùng tuyết
sương...*

*Nước ta bị Pháp cướp rồi,
Ngọn cờ khởi nghĩa nhiều nơi lầy lừng*

Pháp thua, Nhật, Tưởng, Anh, Mỹ lần lượt kéo vào tìm mọi cách thôn tính Việt Nam, dưới sự lãnh đạo thiên tài của Đảng đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh, dân tộc Việt Nam triệu người như một hưởng ứng lời kêu gọi của Bác không phân biệt già trẻ, gái trai, Bắc Nam, xuôi ngược đứng lên cứu nước, cứu nhà:

*Hỡi ai con cháu Rồng Tiên!
Mau mau đoàn kết vững bền cùng nhau.
Bất kỳ nam nữ, nghèo giàu,
Bất kỳ già trẻ cùng nhau kết đoàn.
Người giúp sức, kẻ giúp tiền,
Cùng nhau giành lấy chủ quyền nước ta*

“**Lịch sử nước ta**” là tác phẩm được Bác viết ra trong bối cảnh đất nước đang bị ngoại xâm, nhân dân đang bị làm than, áp bức, bản thân Bác sống trong cảnh: “Sáng ra bờ suối tối vào hang; Cháo bẹ rau măng

vẫn sẵn sàng” nhưng trong con người Hồ Chí Minh đầy ắp tinh thần lạc quan cách mạng hiếm có: “Bàn đá chông chênh dịch sử Đảng; Cuộc đời cách mạng thật là sang” cho nên Bác đã không ru ngủ nhân dân bằng những hào quang của quá khứ để hy vọng hão huyền, mà Người đã đánh thức được quá khứ hào hùng, thổi bùng lên ngọn lửa truyền thống quật cường của dân tộc để cùng nhau đi về một tương lai rạng rỡ hơn bao giờ hết của Tổ quốc Việt Nam:

*Mai sau sự nghiệp hoàn thành
Rõ tên Nam Việt, rạng danh Lạc Hồng*

11 giờ 30 ngày 30 tháng 4 năm 1975 Đảng ta, quân đội ta, nhân dân ta đã thực hiện thắng lợi nhiệm vụ quang vinh Bắc giao phó trước lúc Người lên đường đi xa “đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào; Bắc Nam sum họp Xuân nào vui hơn”. 37 năm trôi qua sau ngày đất nước thống nhất, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam nhân dân ta đoàn kết xung quanh Đảng quyết tâm xây dựng thành công một nước Việt Nam “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh vững bước tiến lên chủ nghĩa xã hội”

Suy ngẫm về “**Lịch sử nước ta**” của Bác triệu triệu người Việt Nam rất tự hào với truyền thống dựng nước, giữ nước của dân tộc; tự hào về Đảng Cộng sản Việt Nam quang vinh đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại lãnh đạo, chèo lái con thuyền cách mạng vượt qua mọi thác ghềnh để đi đến bến bờ của chủ nghĩa xã hội. Nhưng trong mỗi chúng ta cũng thoáng một nỗi buồn, cảm thấy mình đang có tội với tổ tiên, với Bác là chưa làm tròn trách nhiệm để một bộ phận thế hệ trẻ hôm nay lãng quên lịch sử dân tộc, thậm chí không biết một cách đầy đủ về lịch sử dựng nước, giữ

HỌC TẬP VÀ LÀM THEO TÁM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

nước của ông cha. Cách đây không lâu, qua một cuộc điều tra xã hội học trong lớp trẻ có câu hỏi: em có hiểu biết gì về Nguyễn Trung Trực? thì được trả lời Nguyễn Trung Trực là một trong 18 hảo hán của Lương Sơn bạc Trung Quốc. Cũng cách đây không xa, trong chương trình “Đường lên đỉnh Olimpia” do Đài truyền hình Việt Nam phát hình có câu hỏi đặt cho các sỹ tử: địa danh Vĩnh Linh thuộc tỉnh nào của miền Trung thì được trả lời rằng Vĩnh Linh thuộc tỉnh Quảng Bình. Và thật bất ngờ trong kỳ thi đại học, cao đẳng năm 2012 vừa qua theo thống kê của Cục Khảo thí Bộ Giáo dục - Đào tạo cho hay môn Lịch sử khối C có 5000 thí sinh làm bài đạt điểm không v.v..

Kỷ niệm 67 năm cách mạng tháng Tám và Quốc khánh 2/9 trước hương hồn của tổ tiên, trước anh linh của Người và các anh hùng liệt sỹ chúng ta phải làm gì đây để khơi dậy truyền thống dựng nước và giữ nước của dân tộc nói chung, “Lịch sử nước ta” nói riêng làm cho “Dân ta phải biết sử ta” nhằm bảo vệ vững chắc nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc? Trước thực trạng nêu trên, là một giảng viên làm công tác nghiên cứu và giảng dạy lý luận chính trị, theo tôi cần phải coi trọng hơn nữa một số vấn đề sau:

Một là, phải xã hội hóa công tác giáo dục lịch sử quê hương, đất nước cho mọi thế hệ đặc biệt là thế hệ trẻ. Giáo dục truyền thống lịch sử không chỉ là trách nhiệm của ngành giáo dục, của nhà trường mà là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, của mọi cấp, mọi ngành.

Hai là, phải nhân hình thức giáo dục truyền thống lịch sử dân tộc như thành phố Hồ Chí Minh đã làm và đang làm lan rộng ra toàn quốc, cách làm đó được các phương

tiện truyền thông đưa tin lâu nay, đó là đầu mỗi đường phố mang tên các nhân danh lịch sử phải có tấm biển ghi rõ tóm tắt tiểu sử và công lao của họ để cho hậu thế biết.

Ba là, các phương tiện thông tin đại chúng đặc biệt là Đài truyền hình Việt Nam và các Đài truyền hình địa phương trong các chương trình chiếu phim nên tăng cường thời gian và số lượng phim trong nước về các lĩnh vực nhất là phim lịch sử để phát sóng. Muốn thực hiện được ý tưởng trên có thể bằng nhiều con đường, nhưng trước hết ngành văn hóa, nghệ thuật, ngành sân khấu, điện ảnh kiến nghị với Đảng, Nhà nước đầu tư một phần ngân sách thích đáng cộng với sự nỗ lực của bản thân để có nhiều sản phẩm điện ảnh hay phục vụ công chúng.

Bốn là, Bộ Giáo dục-Đào tạo nên tăng thêm thời gian (số tiết) dạy môn Lịch sử trong hệ thống nhà trường phổ thông lên gấp đôi so với hiện tại để vị trí của môn Lịch sử trong nhà trường có một vị thế thật thỏa đáng so với các môn học khác.

Năm là, bản thân những người làm công tác nghiên cứu và giảng dạy môn Lịch sử dân tộc nói chung, Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam nói riêng phải làm tròn trách nhiệm của mình trước Đảng, trước dân, trước xã hội. Phải đổi mới hơn nữa phương pháp giảng dạy lịch sử, phải tận dụng tối đa trong điều kiện cho phép các phương tiện hiện đại hỗ trợ giảng dạy để gây ấn tượng ham, thích cho người học. Đối với xã hội mà trước hết đối với người học phải thấm nhuần lời dạy của Bác: “Dân ta phải biết sử ta; Cho tường gốc tích nước nhà Việt Nam”.